

FRANSKÁ RÍŠA

Frankovia - germánsky kmeň, ktorý prenikol do Európy začiatkom nášho letopočtu. V 5. storočí sídlili na území dnešného Belgicka a Nizozemska. Viedli výbojné ťaženia na východ a juhozápad.

Zrod franského štátneho zriadenia je spojený s kráľom **Chlodovikom I.** (481 – 511) z rodu **Merovejovcov**. Bol diplomatom, politikom, zjednotil Frankov. Podarilo sa mu postupne ovládnuť veľkú časť západnej Európy. Prijal kresťanstvo, spolu s ním aj jeho ľud. Frankovia ako jediný národ prijali ortodoxné kresťanstvo.

Po ňom zdedili ríšu jeho synovia, rozpadla sa na 4 časti s hlavnými centrami: Austrázia - Remeš, Neustria - Paríž, Burgundsko - Orleáns a Aquitánia.

Franská ríša sa dostala do stretu aj s našimi predkami, Slovanmi. Panovník Franskej ríše Dagobert bojoval so Samovou ríšou. Rozhodujúca bitka sa odohrala pri Vogastisburgu (631) a Slovania na čele so Samom Frankov porazili.

V 7. storočí začína Franská ríša upadať. Kráľovská moc oslabila, do popredia sa dostávajú štátni úradníci – **majordómovia**. Títo sprvoti pracovali na kráľovskom dvore, mali na starosti zásobovanie dvora. Ich moc a vplyv rástli a stali sa správcami kráľovských majetkov, získali väčší vplyv v politickom dianí.

Každá časť ríše /Austrázia, Neustria, Burgundsko/ mala svojho majordóma. Práve majordómovia mali moc v štáte, vládli, kráľ bol iba bábkou.

Austrázijskému majordómovi **Pipinovi II.** (687 – 714) sa podarilo zvíťaziť vo vzájomných bojoch majordómov – stal sa majordómom celej ríše. Pipin II. vyšiel z rodu KAROLOVCOV - karolínska etapa. Snažil sa stabilizovať a rozširovať ríšu, pričom výboje spájaj s christianizáciou.

Syn Pipina II. **Karol Martel** (714 – 741), mal takisto len titul majordóma, vládol už samostatne a kráľ sa mu vo všetkom podriaďoval. V tomto období stále mali formálne vládu v rukách Merovejovci, ale skutočnými vládcami boli Karolovci. Karol Martel (Kladivo) bol vnímaný ako nekorunovaný kráľ západu. V roku 732 sa mu dokonca podarilo poraziť južných nepriateľov Franskej ríše, Arabov, v bitke pri Poitiers.

Merovejovci boli dlhodobo neschopní vlády, preto sa syn Karola Martela **Pipin III. Krátky** (751 – 768) obrátil na pápeža s otázkou, či je správne, že kráľom je ten, kto nemá

skutočnú moc. Pápež v roku 751 zosadil z trónu posledného merovejovského kráľa Childericha III.

Pipin III. sa stal skutočným zakladateľom kráľovského rodu Karolovcov. Pápež absolvoval historický prvú pápežskú cestu za Alpy, pomazal Pipina III. za kráľa, čím ho vzal, aj s celou krajinou, pod ochranu kresťanského Boha. Vzniklo tak spojenie medzi pápežom a franským kráľovstvom, ktoré ovplyvnilo celý stredovek. Pápežstvo, dovtedy orientované na Byzantskú ríšu, sa obrátilo k európskemu Západu reprezentovanému Franskou ríšou.

V tomto období ohrozovali pápežský štát **Longobardi**. Pápež Štefan II. požiadal Pipina III. o pomoc. Pipin Longobardom zobral územia, dal ich pápežovi ako dar cirkvi, tzv. **pipinovská donácia** r. 756. Stala sa základom pre vznik pápežského územia s centrami Ravenna a Rím.

Po Pipinovej smrti sa k vláde dostávajú jeho synovia Karolman a Karol, ale Karolman zomiera a jediným vládcom sa roku 771 stáva **Karol**.

Orientuje sa na Rím, šíri kresťanstvo. Roku 774 definitívne poráža Longobardov a nechal sa korunovať ako **REX FRANCORUM ET LANGOBARDORUM**.

Roku 800 ho pápež Lev III. (za odmenu a pomoc) korunoval za rímskeho cisára, čím bol obnovený titul cisára od zániku Západorímskej ríše 476. Začali vznikať spory, či cisár je cisárom sám od seba alebo musí byť korunovaný pápežom. Jeho korunovácia však znamenala odtrhnutie Byzantskej ríše od západnej Európy a súčasne položila základy nového útvaru **Svätej ríše rímskej**.

Samotné slovo **kráľ** je odvodené od **Karolovho** mena (Karol - kráľ).

Karol Veľký sa usiloval podmaniť si aj slovanské kmene, čo sa mu nepodarilo (Slovania mu ale museli platiť mierovú daň - **tribút**), zlomil však odpor Sasov a ich územia pričlenil k Franskej ríši.

Veľké rozšírenie Franskej ríše si vynútilo aj **reformu jej riadenia - členenie na grófstva**. Na čele grófstva stál **gróf**, ktorý bol zástupcom panovníka. Úrad grófa nebol dedičný; zabránilo sa tak možnosti vzniku odporu voči centrálnej moci.

Inak boli spravované okrajové časti ríše, ktoré museli čeliť nepriateľom. Zriadila sa tu vojenská správa - **markgrófstva – marky**. Tieto slúžili ako obrana pred útokmi zvonku, mali však tiež za úlohu rozširovať a zväčšovať územie ríše. Na čele stál **markgróf**.

Na kontrolu bola zriadená funkcia poslov, ktorí kontrolovali grófov a markgrófov.

Karolínska renesancia

Obdobie Karolovej vlády sa nazýva **karolínskou renesanciou** - kultúrny rozvoj, ktorý je podporovaný priamo kráľovským dvorom, nadväzujúci na antické vzory so snahou zvyšovať vzdelanostnú úroveň, šíriť kresťanstvo.

Karol Veľký podporoval zakladanie škôl pri jednotlivých biskupstvách a kláštoroch.

Panovnícky dvor sídlil v Cáchach /Aachen/. Odtiaľ sa šírila vzdelanosť do ostatných častí ríše.

Odkaz karolínskej renesancie:

- písmo: karolínska minuskula
- 7 slobodných umení /prebraté z antiky/základ vzdelania
  - slobodné preto, lebo boli hodné toho, aby ich konal slobodný človek
- umenie iluminácie (v evanjeliároch)

V čase najväčšej slávy bola Franská ríša obrovská. Zaberala územie dnešného Nemecka, Francúzska, Luxemburska, Belgicka, Holandska, Švajčiarska, Rakúska a severného Talianska. Vojenské ťaženia, ale aj obrana krajiny vyžadovali neustály prísun vojakov, čo viedlo k zavedeniu vojenskej povinnosti pre slobodných obyvateľov. Niektorí sa chceli vyhnúť tejto povinnosti, preto sa vzdávali svojej slobody a vstupovali do **lénneho pomeru** voči silným feudálom a stávali sa ich **vazalmi**. Posilňovala sa moc feudálov na úkor panovníckej moci. Práve Franská ríša je tak rodiskom **feudálneho/ lénneho systému vzťahov**, ktorý sa stal základom spoločenských vzťahov v stredoveku.

V roku 814 Karol Veľký zomiera. Nastupuje jeho syn **Ľudovít Pobožný**. Ukázalo sa, že obrovskú ríšu nebude možné udržať ako jednotný štát – problémy zvonka i zvnútra. Ľudovít sa snažil predísť dynastickým sporom rozdelením ríše medzi svojich troch synov. Hlavným panovníkom s cisárskym titulom sa mal stať najstarší Lothar. Po Ľudovítovej smrti sa bratia odmietli podriaďovať Lotharovi, preto spory vyriešili v roku 843 tzv. **Verdunskou zmluvou** - **impérium sa rozdelilo na 3 časti** - územie západne od Rýna (neskoršie Francúzsko) získal Karol Holý - Západofranská ríša, oblasť na východ od Rýna (neskôr Nemecko) získal Ľudovít Nemec - Východofranská ríša a najstarší Lothar získal územie severného Talianska a cisársky titul.

Jednotná Franská ríša sa tak rozpadla na 3 časti. Boje medzi nimi však pokračovali a Lotharov štát v nich zanikol.